కళ్లముందరి చరిత్ర

ఎన్. వేణుగోపాల్

కళ్లముందరి చరిత్ర

నాలుగు దశాబ్దాల విప్లవోద్యమం - సమకాలిక వ్యాఖ్యలు

ఎన్. వేణుగోపాల్

హైదరాబాద్
2008

కళ్లముందరి చరిత్ర

నాలుగు దశాబ్దాల విప్లవోద్యమం - సమకాలిక వ్యాఖ్యలు

ఎన్. వేణుగోపాల్

History as it happened before eyes

Contemporary commentary on four decades of revolutionary movement
by **N. Venugopal**

January 2008

స్వేచ్ఛా సాహితి ప్రచురణ

ముఖచిత్రం : నేపథ్యం : 2004 అక్టోబర్ 11న గుత్తికొండబిలంలో జరిగిన బహిరంగ సభ
శిల్పం : దేవీప్రసాద్ రాయ్ చౌధురి రూపొందించిన కాంస్య స్మృతి చిహ్నం, పట్నా

వెల : రు. 80

ప్రతులకు, వివరాలకు :

ఎన్. వేణుగోపాల్
జి-1, మైత్రీ రెసిడెన్సీ,
3-6-394, స్ట్రీట్ నెం. 3,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాద్ - 500 029.

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక షాపుల్లో

కంపోజింగ్ & సెట్టింగ్ : సి. రాజశేఖర్

ముద్రణ :
చరితా ఇంప్రెషన్స్, ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్

మూడు దశాబ్దాల సాన్నిహిత్యంలో
ఒరిగిపోయిన ఆత్మీయ మిత్రులు వందలాది
కత్తిఅంచుమీద నడకలో స్నేహితులూ అపరిచితులూ వేలాది
ప్రాణాధికమైన, హృదయపూర్వకమైన ప్రేమను చూరగొన్న వాళ్లు
ఆలోచనలో చదువులో రాతలో మాటలో నాయకులు సహచరులు
ఒక గొప్ప కలగంటున్న భావుకులు
ఈ నేల కన్న వీరపుత్రులు
మన చెర విడిపించే పోరాటకారులు

ఎవరి తలపు
ఆపుకోలేని దుఃఖాన్ని కలిగిస్తుందో
అపారమైన గర్వాన్ని రగిలిస్తుందో
ఆ వీరయోధులందరికీ

అక్కలకూ చెల్లెళ్లకూ
అన్నలకూ తమ్ముళ్లకూ
కంటతడి ఒత్తుకుంటూ...

చరిత్ర నడిచిన దారి

మౌనం ఒక ఘోరం	**ఆర్.ఎస్. రావు**	9
మన కళ్లముందరే నిర్మాణమవుతున్న చరిత్ర	**ఎన్. వేణుగోపాల్**	13

1. శ్రీకాకుళ ఉద్యమ సాహిత్యం 19
2. రచనే రాజద్రోహమైన చోట... 33
3. గళం విప్పనున్న గద్దర్ 37
4. ప్రవాసం నుంచీ ప్రజ్వలించే గద్దర్ గళం 39
5. గాలిలో మళ్లీ గద్దర్ గళం 43
6. వర్తమాన పోరాటాల ఆర్థిక విశ్లేషణ 47
7. అరుదైన రచయిత ఐవి 52
8. అల్లూరి సీతారామరాజు – ఇవాళ్టి ప్రశ్నలు 55
9. నక్సల్బరీ వెలుగునీడలు 62
10. లలిత ఖండిత శరీర భాగాలు వేస్తున్న ప్రశ్నలు 77
11. ఎవరి అభివృద్ధి కోసం శాంతిభద్రతల జపం? 81
12. ‘శిశు హంతక రాజ్యం ఇది’ 85
13. నిజాలు కోరిన మనిషికి అబద్ధాల మాల 89
14. చేతనైతే ఆకలిని ‘మాయం’ చెయ్యండి 92
15. మన మౌనం అసలు సమస్య 95

16. నేర ప్రోత్సాహమే పునరావాస పథకం! 99

17. మళ్లీ ఒకసారి చర్చల ప్రహసం 103

18. పద్మాక్షమ్మగుట్ట హత్యలు విసిరే ప్రశ్నలు! 107

19. చర్చలకు అడ్డుపడుతున్నదెవరు? 111

20. ప్రకృతికీ పగేనా? 115

21. చిరకాలం జీవించే కె.ఎస్. స్ఫూర్తి! 119

22. విప్లవ సాహిత్య సాంస్కృతికోద్యమం – కె.ఎస్. 123

23. ఇవి ప్రజల చర్చలు కావాలి! 131

24. ఎవరీ దున్నగలిగే వాళ్లు? 135

25. జూలై 20 మైలురాయి 139

26. మూడు దశాబ్దాల జననాట్యమండలి 143

27. చర్చల నేపథ్యంలో భూమిసమస్య 164

28. రెండోవిడతకు ముందు కొన్నిమాటలు 171

29. అసత్యమేవజయతే 176

30. ప్రజాప్రతినిధి అధికారమెంత ? 180

31. ఇంకా పోలీసు రాజ్యమేనా? 184

32. ఏడ్వడానికీ వీల్లేని రాజ్యం! 188

33. నక్సలైట్ ఉద్యమం – మరికొన్ని ఆలోచనలు 192

34. ఎన్ని అబద్ధాల రాజ్యమిది! 200

35. భూసంస్కరణల గురించి మరోసారి... 204

36. ప్రాణాలు తీస్తే పదిలక్షలు 213

37. జాతి సంస్కృతి వందేళ్లు వెనక్కి! 217

38. ప్రజల మనసులకు విషపు కాటు 221

39.	విరసంపై నిషేధం - పూర్వాపరాలు	225
40.	మన దయానాయక్‌ల సంగతో?!	232
41.	కర్కోటకత్వమే కలికితురాయి	236
42.	గూండాగిరీయా? విధ్యుక్త ధర్మమా?	241
43.	ఇదేనా ప్రజాస్వామ్యం?	244
44.	రియాజ్ జ్ఞాపకాలు	247
45.	ప్రాణహరణమే పాలక విధానం	252
46.	ఎన్‌కౌంటర్లు ఎవరి సమస్య?	255
47.	నిర్మూలించగలిగేది ఎవరిని?	258
48.	తెలంగాణ రైతాంగ సాయుధ పోరాటం- ఇవాళ్టి ప్రశ్నలు	261
49.	ప్రభుత్వమా, అమానుషత్వమా?	277
50.	తప్పిపోయిన ఎన్‌కౌంటర్	280
51.	హత్యకు ప్రతిఫలం పదోన్నతా?	283
52.	భూసమస్యా, అడ్డగోలు మాటలూ	286
53.	చట్టం చేస్తున్న పని ఏమిటి?	289
54.	ఎన్‌కౌంటర్ 'వీరుల'పై హత్యానేరం	292
55.	'హత్యలకు తాయిలాలు'	295
56.	మన గీతాజోహ్రీ ఎక్కడ?	298
57.	మళ్లీ ఎన్‌కౌంటరయిన సత్యం	301
58.	ఘాతుకం కానిదేది?	304
59.	ఆదివాసుల దారి	307

1

శ్రీకాకుళ ఉద్యమ సాహిత్యం

'తూర్పులోని కొండలన్ని
జేవురించి ఎఱ్ఱబారె
అరుణోదయ కాంతులీనె
అంధకార మరుగసాగె' అని అక్టోబర్ 1968లో ప్రచురితమైన ఒక గేయ సంపుటిలో ఒక కవి ఒక ఆశావహగీతం వినిపించాడు. అప్పటికి తూర్పు కొండల గురించి రాష్ట్రానికి తెలిసింది చాల తక్కువ. తెలుగుదేశానికి తూర్పు కొసన శ్రీకాకుళం అనే ఒక జిల్లా ఉన్నదనేగాని అక్కడి జనం సంగతీ, ఆ జనం జీవన పరిస్థితుల సంగతీ మిగతా రాష్ట్రానికి చాల తక్కువ తెలుసు. ప్రభుత్వానికి కూడ శ్రీకాకుళం గురించి అక్కడ అరుణోదయ కాంతులీనుతున్నప్పుడే తెలిసి వచ్చింది. ఈ అరుణోదయ కాంతులను విస్తరింపజేయడానికి, దేశం ఆకాశం మీద ప్రతిఫలింపజేయడానికి ఉద్యమకారులకూ ప్రచారరూపాల అవసరం వచ్చింది. ఉద్యమాన్ని అణచివేయడానికి పాలకవర్గాలకూ నిర్బంధమూ, అబద్ధ ప్రచార రూపాలూ అవసరం వచ్చాయి. ఈ నేపథ్యంలో వెలువడిందే శ్రీకాకుళ ఉద్యమ సాహిత్యం.

శ్రీకాకుళ ఉద్యమం తనకంటెముందు తెలుగునేల మీద సాగిన ప్రజా ఉద్యమాలన్నిటి కన్న గుణాత్మకంగా భిన్నమైనది. ఈ అంశం సాహిత్య రంగంలో ప్రస్ఫుటంగా కనబడుతుంది. శ్రీకాకుళ ఉద్యమం సృష్టించిన సాహిత్యం తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక అభివృద్ధికరమైన పరిణామాన్ని రికార్డ్ చేసింది. అది అప్పటికప్పుడు కలిగించిన సాహిత్య సంచలనంతోపాటు, తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో సదా వెలుగు ఎఱ్ఱజ్యోతిగా నిలిచిపోయింది. తెలంగాణ విమోచనోద్యమ ప్రకాశాన్ని కూడ మరొక్కసారి తెలుగు జన జీవితంలోకి ప్రసరింపజేసింది శ్రీకాకుళమే.

ఈ అంశానికే ఇంకొక బలమైన సూచిక కూడ ఉంది. శ్రీకాకుళ ఉద్యమంకన్న ముందరి ప్రజా ఉద్యమాలు తమకై తాము సాహిత్య ఉద్యమాలను సృష్టించలేదు, కొనసాగుతున్న ఉద్యమాలకు ఊపునిచ్చాయి. కొత్త సంప్రదాయాల్ని ప్రవేశపెట్టాయి. శ్రీకాకుళ ఉద్యమం తనకై తాను ఒక విప్లవ సాహిత్యోద్యమాన్ని సృష్టించింది. అంతేకాక ఆ సాహిత్యోద్యమానికి ఒక నిర్మాణ రూపాన్నిచ్చింది. ఈ పరిణామాన్ని రాజకీయ రంగంలో

చూస్తే శ్రీకాకుళం ఉద్యమానికి ముందు, సాగుతున్న ఉద్యమంలోకి పార్టీ రావడమో, పార్టీ వచ్చాక ఉద్యమం ప్రారంభం కావడమో జరిగింది గాని శ్రీకాకుళంలో మాత్రం ప్రజా ఉద్యమం పార్టీ ఆవిర్భావానికి దారితీసింది. రాజకీయ రంగంలోని ఈ పరిణామమే సాహిత్య రంగంలో కూడ ప్రతిఫలించింది. తెలుగు సాహిత్య చరిత్రకు సంబందించి తెలుగుదేశంలోనే సాగిన ఉద్యమం ఒక సాహిత్యోద్యమానికి దారితీయడం ఇదే మొదటిసారి. అందువల్లనే తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో శ్రీకాకుళ ఉద్యమానికి చెరగని ముద్ర ఉంది.

శ్రీకాకుళ విప్లవోద్యమం మొత్తంలో ప్రధానంగా రెండు దశలున్నాయి. 1958 నుండి 1968 దాకా సాగిన గిరిజనోద్యమ దశ. 1968 నుంచి 1971 దాకా సాగిన విప్లవోద్యమ దశ. గిరిజనోద్యమం అనివార్యంగా, సహజంగా విప్లవోద్యమంలోకి ఎదగడం వల్ల ఈ రెండు దశల విభజన అంత స్పష్టంగా కనబడదు. "... ఓట్లప్పుడు జెండాలుచ్చుకుని పాటలు పాడితే, పాటలకి ఓట్లెవడిస్తాడని ఒదిలీసేనేను. మీటింగులెట్టి, గొంతుకలు చించుకున్నట్టరిస్తే పిచ్చిముండాకొడుకులు సారాకీ నోట్లకీ ఓట్లొస్తాయిగాని మీటింగులకీ ఉరేగింపులకీ ఓట్లు రావని చెప్పి ఉపేక్ష చేసేను. మహజరు కాయిదా లెట్టిన్నాడు మా ఆఫీసర్లే చూడాలగదా అని, ఆకలియాత్ర నడిపించిన్నాడు అల్లంజికొడుకులే మాడిపోయి సస్తారు గదా అని చూసీ చూడనట్టు ఒదిలీసేను. ఆ ఒదల్డంవే కొంపమీదికొచ్చి పడింది. ఇక వొదల్టానికెంతమాత్రమూ వీల్లేదు. ఏకుమేకై పోయింది. మేకుబాకై పోకుండ చూస్కోవాల..." అని ఈ ఎదుగుదలను భూషణం 'అడవంటుకుంది' కథలో సత్తయ్య షావుకారి గుర్తించాడు.

శ్రీకాకుళం జిల్లా కొండ ప్రాంతంలో ముఖ్యంగా మూడుతెగల గిరిజనులు నివసిస్తారు. కొండదొరలు, జాతాపులు, సవరలు అనే తెగల్లో సవరలు చాలా వెనకబడినవారు. ఈ ప్రాంతంలోకి వ్యాపారం పేరు మీద వచ్చిన షావుకార్లు ప్రజలను విపరీతంగా దోపిడీ చేస్తూ పంటలు, పశువులు, భూములు, సమస్త ఆస్తులు చేజిక్కించుకున్నారు. గిరిజన ప్రజానీకాన్ని బానిసలుగా ఉపయోగించుకుంటూ, తమ దగ్గర పాలేర్లుగా, కూలీలుగా ఉంచుకుంటూ వీళ్లు ఏజెన్సీ జమీందార్లుగా తయారయ్యారు. వీళ్లకితోడు ఫారెస్ట్ డిపార్ట్‌మెంట్ ఉద్యోగులు గిరిజనుల దోపిడీని తీవ్రతరం చేసే సరికొత్త జమీందార్లయ్యారు. జనం ఈ స్థితిలో ఉన్న సమయంలో పాలకొండ ఏజెన్సీలో మండ అనే గ్రామంలో పల్లె రాములు అనే ఉపాధ్యాయుడు జనాన్ని సమీకరించి దోపిడీకి వ్యతిరేకంగా తిరుగబడేట్టు చేశాడు. ఈ తిరుగుబాటు వల్ల కక్షతో ఆయనను మొండెంఖల్ గ్రామానికి బదిలీ చేశారు. మొండెంఖల్ సమీపంలోని కొండబారిడిలో ఉపాధ్యాయుడుగా ఉన్న వెంపటాపు సత్యనారాయణతో ఆయనకు సంబంధాలు ఏర్పడ్డాయి. ఇక ఈ ఇద్దరూ కలిసి గిరిజన గ్రామాలలో సంఘ నిర్మాణానికి పూనుకున్నారు.

ఆ దశలో "ప్రజలకు ప్రధాన శత్రువులైన వడ్డీ వ్యాపారస్తులను, ఫారెస్ట్ ఉద్యోగులను, ప్రతిఘటించాలని నిర్ణయం చేసుకొని ప్రజలకు పిలుపు ఇవ్వడం జరిగింది". ఈ పిలుపుకు చాల విస్తృతమైన ప్రతిస్పందన వచ్చింది. వెంపటాపు సత్యం రాసినట్టు ప్రజలు "వారి జీవితంలో ఒక నూతన మార్పు వస్తుందని భావించారు. సంఘం మీద విశ్వాసం ఎక్కువైంది....". ఈ స్థాయి నుంచి ఉద్యమం పై స్థాయికి ఎదగక తప్పనిస్థితి వచ్చింది. అందువల్లనే "...వడ్డీ వ్యాపారస్తులను, ఫారెస్ట్ వాళ్లనే కాక దోపిడీదారులందరినీ గ్రామాలకు వచ్చినా నిర్బందించి తగిన బుద్ధి చెప్పాలని నిర్ణయించడం జరిగింది. ఇక అక్కడి నుంచి ఉద్యమం భూమి సమస్యవైపు మళ్లింది. 1960 నవంబర్‌లో నందిగ్రామాలలో వేలాది ఎకరాల" పంటపొలాలు కోసుకొని పంచుకున్నారు.

భూమి సమస్య చేపట్టడంతో పోరాటం చాల మిలిటెంట్‌గా మారింది. ఈ మిలిటెంట్ పోరాటాన్ని నాయకత్వం, ముఖ్యంగా జిల్లా కమ్యూనిస్టుపార్టీ నాయకత్వం నీరుగార్చింది.

పంటల స్వాధీన కార్యక్రమం ఆపుచేయించి, కూలీరేట్ల పెంపుదల కార్యక్రమం చేపట్టింది. భూ సమస్యపై లేచిన ప్రజానీకాన్ని కూలీరేట్ల ఉద్యమంగా మరల్చారు అంటాడు సత్యం. అయితే ప్రజానీకపు క్రియాశీలాన్ని అంత సులభంగా జోకొట్టడం సాధ్యంకాదు. గిరిజన ప్రజానీకం పంటల స్వాధీనాన్ని కొనసాగిస్తూనే వచ్చారు. ఈ ప్రజానీకాన్ని బెదిరించడానికై భూస్వాములు వెంపటాపు సత్యంను, ఆదిభట్ల కైలాసంను, పెదకర్జ, మొండెంఖల్, నీలకంతాపురం తదితర గ్రామాల సంఘ ముఖ్యులను అరెస్ట్ చేయించారు. ఈ దశలో పల్లె రాములు ఉద్యమం నుంచి తప్పుకొని భూస్వాములకు లొంగిపోయాడు. భూస్వాములు ఒకపక్క కూలీరేట్లు పెంచినట్టు నటించి, మరోపక్క వందలాదిమంది గిరిజనుల్ని అరెస్ట్ చేయించారు. ఈ నిర్బంధం మధ్య నుంచి ఉద్యమం అనివార్యంగా సంఘటితపడే దశకు ఎదిగింది. అంతకుముందే నిర్మాణమై ఉన్న సంఘాలు మరింత పటిష్టం చేయడం జరిగింది. మొండెంఖల్‌లో పదివేలమంది గిరిజన ప్రజానీకంతో గిరిజన మహాసభ జరిగింది. సత్యం అధ్యక్షుడుగా, కైలాసం కార్యదర్శిగా ఏర్పడిన గిరిజన కమిటీ '1961 నుండి 1966 వరకు ప్రతి సంవత్సరం ఆర్థిక పోరాటాలను నడిపింది'.

ఈ కాలంలో భూ సమస్యపై రైతాంగాన్ని కేంద్రీకరింపజేయకుండా కూలీరేట్ల పైననే దృష్టి ఉంచారు. 1962లో 25 రూపాయలుగా ఉన్న రేట్లు 1966కు 70 రూపాయలకు పెంచుకున్నారు. "ఈ ఆర్థిక పోరాటకాలంలో రైతాంగం సాధించిన అద్భుత విజయాలు అత్యున్నతమైనవి. ప్రజాసైన్యంలేని రాజ్యాంగయంత్రాన్ని ఏర్పాటు చేశారు" అని సత్యం రాశాడు. ఈ అద్భుత విజయాలలో "కూలీరేట్లు, పాలేర్ల జీతాల అభివృద్ధి", "అధిక వడ్డీలు రూపుమాపుట" నుంచి "గిరిజనుల సంస్కృతిని అభివృద్ధి చేయుట", "మూఢనమ్మకాలను తొలిగించుట" వరకూ ఉన్నాయి. ఆ కాలంలో పార్వతీపురం, పాలకొండ ప్రాంతాలలో

సుమారు 300 గ్రామాలలో గ్రామ కమిటీలు ఏర్పడ్డాయి. తాలూకా కమిటీలు, జిల్లా కమిటీ ఏర్పాటయ్యాయి.

ఈ నిర్మాణమూ, మిలిటెన్సీ నక్సల్బరీ నేపథ్యంలో చాల సహజంగా సాయుధ పోరాటంగా ఎదిగాయి. 1967 అక్టోబర్ 31న మొండెంఖల్ గ్రామంలో ఐదవ గిరిజన మహాసభ జరిగింది. అప్పటికే సత్యం రహస్య జీవితంలో ఉన్నాడు. ఈ సభ నుంచి తిరిగి వెళ్తున్న జనం మీద లేవిడి వద్ద భూస్వాములు కాల్పులు జరిపారు. ఆరికె కోరన్న, బిడ్డిక మంగన్న అనే ఇద్దరు గిరిజనులు చనిపోయారు. దాదాపు ఈ దశలోనే ఉద్యమం మొదటిస్థాయి నుంచి రెండో స్థాయికి ఎదిగింది. గిరిజన ప్రాంతమంతటా దళ నిర్మాణం మొదలైంది. పంటల స్వాధీనం మొదలైంది. భూస్వాముల ఆస్తుల జప్తు మొదలైంది.

1968 జనవరి నుంచి పోలీసు నిర్బంధం ప్రారంభమైంది. ఈ నిర్బంధంలో కూడ భూస్వాములను ప్రతిఘటించడం పెద్దఎత్తున, మిలిటెంట్‌గా సాగింది. ప్రజలు రెండున్నర లక్షల రూపాయల అప్పులు చెల్లించడానికి నిరాకరించారు. భూస్వాముల స్వాధీనంలోని రెండువేల ఎకరాల భూమిని, ఐదువేల ఎకరాల బంజరు భూమిని జనం ఆక్రమించుకున్నారు. 1968 మార్చ్ 4న పెదకర్జ గ్రామం దగ్గర పోలీసులు గిరిజన ప్రజానీకం మీద పెద్ద ఎత్తున దాడి చేసి కేదరి అనే జాతాపును, సింగన్న అనే సవరను చంపేశారు. ఇక ఇందుకు ప్రతిగా సాయుధ పోరాటం ప్రారంభించాల్సిందేననీ, అది రైతాంగ విముక్తి పోరాటంగా ఉండాలనీ సత్యం ఆగస్ట్‌లో దృఢంగా నిర్ణయించుకున్నాడు. 1968 నవంబర్ 25ను ఆయన శ్రీకాకుళ రైతాంగ సాయుధ పోరాట దినంగా ప్రకటించాడు. 1969, 70 రెండు సంవత్సరాలపాటు 12,000 మంది సాయుధ పోలీసులు నిర్బంధకాండను కొనసాగించారు. రెండు వేల మంది గిరిజనులు అరెస్టయ్యారు. 93 మంది ఉద్యమ కార్యకర్తలని, ప్రధాన నాయకత్వాన్ని ప్రభుత్వం హత్య చేసింది. 1971 నాటికి శ్రీకాకుళం పాలక వర్గాల దుర్మార్గానికి మరొక నిదర్శనంగా తాత్కాలిక అపజయానికి గురై ఒక స్మృతిగా నిలిచిపోయింది. తాత్కాలికంగా దెబ్బతిన్నా శ్రీకాకుళం ఒక ప్రజా ఉద్యమపు క్రమ, సహజ పరిణామానికి నిదర్శనంగా నిలిచిపోయింది.

పుట్టుక, పరిణామం, అపజయాల వివాదాలనటుంచి, ఈ ఉద్యమం తెలుగునాట రాజకీయరంగంలో కొన్ని కొత్త సంప్రదాయాల్ని బలంగా ప్రవేశపెట్టింది. 'వెనుకబడిన' ప్రాంతాలను నిర్లక్ష్యం చేసే ప్రభుత్వ విధానాన్ని ప్రజాపోరాటం వదిలేసిన ఉభయ కమ్యూనిస్టు పార్టీలు కూడ అనుసరించడంతో శ్రీకాకుళం లాంటి ప్రాంతానికి ఆ పార్టీలలో ప్రాతినిధ్యమే లేకుండాపోయింది. ప్రజలు ఆర్థికంగా, సాంస్కృతికంగా ఎక్కువ అణచివేతకు గురి అయ్యే ప్రాంతాలకు శ్రీకాకుళ ఉద్యమం మరోసారి ప్రాధాన్యతనిచ్చింది. అలాగే సాధారణ కార్యకర్తలు నాయకులు కావడం తెలంగాణ విమోచనోద్యమంలోనే మొదలైనా శ్రీకాకుళ ఉద్యమంలో పైస్థాయికి చేరింది. అంతేకాదు, తన ప్రజాబలంతో సంఘీభావాన్ని జనరేట్ చెయ్యడంలో

కూడా శ్రీకాకుళం ఉద్యమం ఒక అడుగు ముందుకేసింది. భాస్కరరావు, మల్లికార్జునుడు, రాజారాం రెడ్డి, రమేష్‌చంద్రసాహూ వంటి ఎందరో శ్రీకాకుళ ఉద్యమ ప్రేరణతో, ఉద్యమంలో పాల్గొనడానికి వెళ్లారు. రాష్ట్రంలోనూ, దేశంలోనూ శ్రీకాకుళ ఉద్యమం మేధావుల సంఘీభావాన్ని సాధించింది.

అదే విధంగా శ్రీకాకుళ ఉద్యమం సాహిత్యరంగంలో కూడ తనవైన కొన్ని కొత్త సంప్రదాయాల్ని ప్రవేశపెట్టింది. తెలుగుసాహిత్య, సాంస్కృతిక రంగాలను ఒక ఊపు ఊపి ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా కొన్ని నూతన ధోరణులు తలెత్తడానికి కారణమైంది.

శ్రీకాకుళ విప్లవోద్యమం శ్రీకాకుళం అనే ఒక భౌగోళిక ప్రాంతానికి మాత్రమే చెందిందిగా ఎంతమాత్రమూలేదు. 1967 తర్వాత దేశవ్యాప్తంగా ఎక్కడెక్కడ నూతన మానవుడు ఆవిష్కరించబడ్డాడో, అక్కడక్కడ నక్సల్బరీ ఉన్నట్టుగా, శ్రీకాకుళం కూడ ఉన్నది. ఒక్క శ్రీకాకుళం వెయ్యి శ్రీకాకుళాలుగా వికసించింది, విస్తరించింది. శ్రీకాకుళం అనే భౌగోళిక ప్రాంతంలో ఉద్యమం తాత్కాలికంగా ఒడిదుడుకులకు గురి అయి ఉండవచ్చు. కాని రాష్ట్రంలో మరొకచోట, మరొకచోట శ్రీకాకుళం పునర్జీవిస్తూనే ఉంది. అందువల్లనే శ్రీకాకుళ ఉద్యమ సాహిత్యం అంటే 1967 నుంచి ఇవాల్టిదాకా వెలువడిన, వెలువడుతున్న సాహిత్యమే అవుతుంది. ఈ వ్యాసం పరిమితివల్ల 1967 నుంచి 1973 వరకు శ్రీకాకుళ ఉద్యమ ప్రత్యక్ష ప్రభావంతో శ్రీకాకుళ ప్రాంతం నుంచి వెలువడిన రచనలను ప్రధానంగా పరిగణించడం జరుగుతుంది. అలాగే, ఆ కాలంలోనే ఇతర ప్రాంతాలనుంచి శ్రీకాకుళ ఉద్యమ ప్రత్యక్ష ప్రభావంలో వచ్చిన బలమైన, ప్రధానమైన రచనలను కూడా ఈ పరిధిలోకి తీసుకురావడం జరుగుతుంది.

శ్రీకాకుళ ఉద్యమం కవిత్వం మీద చాల బలమైన ప్రభావం వేసింది. అది మౌఖిక కవితారూపమైన పాటలోనూ, మధ్యతరగతి కవితారూపమైన వచన కవితలోనూ కూడా ప్రతిఫలించింది. ప్రపంచంలోని అన్ని ప్రజా సంస్కృతులలాగనే శ్రీకాకుళంలోని సవర, జాతాపు సంస్కృతులలో కూడ మౌఖిక సంప్రదాయం ప్రబలంగా ఉంది. ఈ కారణం వల్ల గిరిజన సంఘాల నిర్మాణం పాటల ద్వారా ఆ అవసరాన్ని చెప్పడంతోనే ప్రారంభమైంది.

“కొండజాతి పేదరైతా
కొండమీద నీది బ్రతుకు
కండలన్నీ పిండి జేసుకొని
ఓ గిరిజన రైతా – పంటలన్నీ పండించెదవెంతో
పండినట్టి పంటలన్ని
పదియు రూకలకు నీవు
పాడు చేయుచుంటివేమోయి

ఓ గిరిజన రైతా – నీదుబ్రతుకు నీరుగారెనూ
వర్తకులు వడలు బలిసి
గుర్రుమనుచూ నిన్న చూచి
కన్నులెర్ర చేయుచుండెదరో
ఓ గిరిజన రైతా – నిన్ను జూచి నవ్వుచుండెదరో
ఏమి భయము లేదు నీకు
ఎర్రజెండా నీడకు రావోయ్
బాధలన్ని బాసిపోవునురా

ఓ గిరిజన రైతా – నీదు కష్టములు తీరునురా” అనే పాట పాడి జనాన్ని సమీకరించే వాళ్లమని వెంపటాపు సత్యం రాశాడు. అలాగే ‘నిదుర లేర ధీరుడ – కొండజాతి వీరుడ’ అనే పాటతో మీటింగ్ ముగించే వారమని కూడ ఆయన రాశాడు. ఈ రెండు పాటలూ రాసిందెవరో ఆయన చెప్పలేదు. రెండో పాట శీర్షికే తప్ప మొత్తం పాటకూడా రాయలేదు. ఆ కాలంలో వచ్చిన కవితా సంకలనాలు వేట్లోనూ కూడ ఇవిలేవు. ఈ వివరాలు లేకపోయినా, సత్యం పుస్తకం ఆధారంగానైనా శ్రీకాకుళ ఉద్యమ సాహిత్యపు ప్రాథమిక సూచికలుగా వీటిని గుర్తించవచ్చు.

ఇక ఆ తర్వాత ఉద్యమ కార్యకర్తల నుంచే పాటలు రావడం మొదలైంది. స్వయంగా సత్యం పాటలు రాయడం ప్రారంభించాడు. ఆయన రాసిన పాటల సంఖ్య చాల తక్కువ. చాల మామూలు మాటల్లో విప్లవోద్యమ అవసరాన్ని గిరిజనులకు వివరించాలని ఆయన పడిన తపన ఆయన పాటలన్నిటా కన్పిస్తుంది. ‘మావో సూక్తులు’ అనే పాటలో

“ఇంటిని రోజూ తుడువకపోతే
దుమ్ము చేరునట నిజమేనోయ్
మనలో తప్పులు దిద్దుకొననిచో
మనము పాడగుట తప్పదురా” అనీ
“ఉత్పత్తిలో మన ప్రజాసైన్యము
తప్పక పాల్గొనునట్లు చేయవోయ్
లోతుగ ప్రజలతో సంబంధం
ప్రతివారికి కలిగుండాలటరా” అనీ
“విజయం పొందేటప్పుడు గర్వము
ఉండకూడదని చెప్పాడోయ్
అపజయ మొందేటప్పుడు
కంగారసలు పనికి రాదన్నాడోయ్” అనీ ఆయన మావో ఆలోచనా విధానంలోని

ఎన్నో అంశాల్ని గిరిజనులకు సులభంగా వివరించే ప్రయత్నం చేశాడు. 'కదలి రండి', 'లేవరా! లేలేవరా – వీరుడా!', 'తొలివిజయం', 'కొండజాతి సింగములు' పాటలు శ్రీకాకుళ ఉద్యమంలోని వివిధ ఘట్టాల్ని చాల స్పష్టంగా వివరించి, శ్రోతల్నీ పాఠకుల్నీ ఉత్తేజితుల్ని చేస్తాయి. సత్యం పాటను ఒక అవసరంగా, ఆయుధంగా గుర్తించి సరిగా వాడుకున్నాడు.

వెంపటాపు సత్యం కన్న ముందునుంచే కవిత్వంతో శ్రీకాకుళ విప్లవోద్యమాన్ని అందుకోవడానికి ప్రయత్నించాడు సుబ్బారావు పాణిగ్రాహి. ఆయన 1967 చివరికే శ్రీకాకుళం పోరాట గాథను 'జముకుల కథ'గా రాశాడు. తెలుగు దేశంలోని చాల చోట్ల ఆయన ఈ జముకులకథను ప్రదర్శించాడు. అక్టోబర్ 1968 వరకు రాసిన ఆయన గేయాలు 'అగ్నికణాలు' పేర ప్రచురితమయ్యాయి. స్వయంగా కళాకారుడు కావడం, వివిధ కళారూపాలలో మంచి ప్రవేశం, ఇంగ్లిష్, ఒరియా, హిందీ, బెంగాలీ భాషల పరిచయం ఆయనను గొప్ప సాంస్కృతిక సైనికుడిగా మలచాయి. ఈ ప్రభావంవల్ల సాంప్రదాయిక ఛందస్సుకొంతా, కఠినపద ప్రయోగం కొంతా ఉన్నప్పటికీ, ఈ ప్రభావాల వల్లనే ఆయనకు అలవడిన దూరదృష్టీ, ఆశావాదమూ, లోతైన అవగాహనా ఆయన కవిత్వం నిండా కనిపిస్తాయి. 'అగ్నికణాలు' గేయ సంపుటిని ఆయన "కరకు కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వ పోలీసుల తుపాకి గుండ్లకు గురియై నేలకొరిగిన శ్రీకాకుళం జిల్లా గిరిజన విప్లవ వీరుల"కు అంకితం చేశాడు. ఈ అంకితం "అశ్రుపూరిత నయనాలతో కాద"నీ, వాళ్ల "ఆశయాలు సాధించి తీరుతామనే ఆత్మవిశ్వాసంతో పిడికిలి బిగిస్తూ" ననీ ఆయన స్పష్టం చేశాడు. ఈ సంకలనం పాణిగ్రాహి కవిత్వానికి ఉన్న విస్తృత పరిధిని తెలుపుతుంది. "తెలుగు దేశము మనది తెలుగువారము మనము ముక్కోటి ఆంధ్రులము ఒక్కటై నిలవాలి" అన్న గీతం నుంచి "జై భారత జననీ నమో పతిత పావనీ" అన్న గీతం వరకూ గూడ ఈ సంకలనంలో ఉన్నాయి. మరోవైపు

"ఎగిరిందీ ఎర్రజెండా
కదిలిందీ ప్రతికొండా
గిరిజన సంఘాలెలిశాయీ
దుర్జనుల కెదురు నిలిచాయి" వంటి గీతాలూ,
"కలకత్తాలో వేయు
సరికొత్త నీ కేక
కంపనం పుట్టింది
కలవరం పెట్టింది
మా శత్రు వర్గాలు
బిత్తరైపోయాయి

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/kbook.php?id=261

* * *